

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Кафедра теоретичної та прикладної економіки

Ємець О. І.

ЕКОНОМІКА

Методичні вказівки для студентів

галузі знань 0402 Фізико-математичні науки

напрямів підготовки 6.040201 – “Математика”

6.040205 – “Статистика”

галузі знань 0403 Системні науки та кібернетика

напрямів підготовки 6.040301 – “Прикладна математика”

6.040302 – “Інформатика”

**м. Івано-Франківськ
2015**

УДК 330
ББК 65.01
Е 45

Рецензенти:

Романюк М. Д. – д.е.н., професор Прикарпатського національного університету імені В.Стефаника;

Васильченко Г.В. – к.е.н., доцент Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу

Автор:

к.е.н., доцент **Ємець О. І.**

Рекомендовано до друку рішенням

Вченої ради економічного факультету Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол № 6 від 25 січня 2012 року)

Економіка: методичні вказівки для студентів галузі знань 0402 Фізико-математичні науки напрямів підготовки 6.040201 – “Математика”, 6.040205 – “Статистика”, галузі знань 0403 Системні науки та кібернетика напрямів підготовки 6.040301 – “Прикладна математика”, 6.040302 – “Інформатика” / уклад. Ємець О. І. – Вид. 2-е, без змін. – Івано-Франківськ : ЛПК, 2015. – 28 с.

Методичні вказівки до вивчення дисципліни “Економіка” містять навчально-методичне забезпечення курсу, до якого входять плани семінарських занять, вказівки до виконання домашніх контрольних робіт, вказівки до виконання самостійної роботи. Призначені для студентів галузі знань 0402 Фізико-математичні науки напрямів підготовки 6.040201 – “Математика”, 6.040205 – “Статистика”, галузі знань 0403 Системні науки та кібернетика напрямів підготовки 6.040301 – “Прикладна математика”, 6.040302 – “Інформатика”

ЗМІСТ

МІСЦЕ ДИСЦИПЛІНИ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ.....	4
ТЕМА 1. ЕКОНОМІКА ЯК НАУКА	6
ТЕМА 2. СУСПІЛЬНЕ ВИРОБНИЦТВО ТА ПРОБЛЕМА ЕКОНОМІЧНОГО ВИБОРУ	6
ТЕМА 3. ЕКОНОМІЧНІ СИСТЕМИ СУСПІЛЬСТВА	7
ТЕМА 4. ТОВАРНО-ГРОШОВІ ВІДНОСИНИ ТА РИНКОВА ЕКОНОМІКА.....	7
ТЕМА 5. ЕКОНОМІЧНА ПРИРОДА ПОПИТУ Й ПРОПОЗИЦІЇ	8
ТЕМА 6. МОДЕЛЬ ПОВЕДІНКИ СПОЖИВАЧА	9
ТЕМА 7. ПІДПРИЄМСТВО ТА ПІДПРИЄМНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ	9
ТЕМА 8. ВИТРАТИ ВИРОБНИЦТВА Й ПРИБУТОК	10
ТЕМА 9. ДОМОГОСПОДАРСТВО ЯК СУБ'ЄКТ ЕКОНОМІКИ	11
ТЕМА 10. ДЕРЖАВА ЯК СУБ'ЄКТ МАКРОЕКОНОМІЧНОГО РЕГУЛЮВАННЯ.....	11
ТЕМА 11. СИСТЕМА МАКРОЕКОНОМІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ	12
ТЕМА 12. ТЕОРІЯ ЗАГАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ РІВНОВАГИ	12
ТЕМА 13. ЦИКЛИ ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ, БЕЗРОБІТТЯ ТА ІНФЛЯЦІЯ	13
ТЕМА 14. БАНКІВСЬКА СИСТЕМА ТА КРЕДИТНО-ГРОШОВА ПОЛІТИКА	14
ТЕМА 15. ФІНАНСОВА СИСТЕМА ТА ФІСКАЛЬНА ПОЛІТИКА	14
ТЕМА 16. СУЧАСНЕ СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО	15
ТЕМА 17. ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ.....	16
ТЕМА 18. ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ	16
ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.....	17
ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ ІНДЗ (ДОМАШНІХ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ)	18
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ	27

МІСЦЕ ДИСЦИПЛІНИ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Дисципліна "**Економіка**" є складовою частиною професійно-орієнтованої підготовки майбутніх бакалаврів: галузі знань 0402 Фізико-математичні науки напрямів підготовки 6.040201 – “Математика”, 6.040205 – “Статистика”, галузі знань 0403 Системні науки та кібернетика напрямів підготовки 6.040301 – “Прикладна математика”, 6.040302 – “Інформатика”.

Мета викладання дисципліни полягає формуванні у студентів навичок економічного мислення, ринкової поведінки, формування економічної культури. Ця мета досягається шляхом послідовного викладення теоретичного курсу з проведенням цікавих практичних занять.

У курсі "**Економіка**" передбачено вивчення основних закономірностей економічного життя та відображення їх у системі економічних категорій, принципів, законів, моделей. Опанування дисципліни сприятиме розумінню студентами сучасної ринкової економіки, формування підприємництва на основі різних форм власності, позитивних і негативних чинників розвитку національної економіки, а також структури сучасних міжнародних економічних відносин, механізму та специфіки їх реалізації.

Мета проведення лекцій – ознайомлення студентів з теоретичними положеннями основних розділів дисципліни "**Економіка**".

Метою проведення практичних (семінарських) занять є формування навичок застосування основних понять розділів дисципліни "**Економіка**" до розв'язування конкретних проблем та аналізу задач з економіки.

Самостійна робота студентів при вивченні курсу "**Економіка**" проводиться у таких формах:

- заповнення таблиць на основі переробки інформації, отриманої безпосередньо при роботі з навчальним посібником;
- підготовка ІНДЗ – домашніх контрольних робіт.

Контроль за виконанням самостійної роботи здійснюється шляхом перевірки зошитів або аркушів, де виконані завдання для самостійної роботи.

**ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
З ДИСЦИПЛІНИ «ЕКОНОМІКА»**

Назва теми	Форма навчання		
	<u>Денна</u>		
	Кількість годин		
	лекц.	сем.	сам.
Тема 1. Економіка як наука	1	1	4
Тема 2. Суспільне виробництво та проблема економічного вибору	1	1	2
Тема 3. Економічні системи суспільства	1	1	2
Тема 4. Товарно-грошові відносини та ринкова економіка	1	1	5
Тема 5. Економічна природа попиту й пропозиції	1	1	7
Тема 6. Модель поведінки споживача	1	1	
Тема 7. Підприємство та підприємницька діяльність	1	1	
Тема 8. Витрати виробництва й прибуток	1	1	
Тема 9. Домогосподарство як суб'єкт економіки	1	1	
Тема 10. Держава як суб'єкт макроекономічного регулювання	1	1	5
Тема 11. Система макроекономічних показників	1	1	
Тема 12. Теорія загальної економічної рівноваги	1	1	
Тема 13. Цикли ділової активності, безробіття та інфляція	1	1	1
Тема 14. Банківська система та кредитно-грошова політика	1	1	
Тема 15. Фінансова система та фіскальна політика	1	1	3
Тема 16. Сучасне світове господарство	1	1	
Тема 17. Економічне зростання	1	1	1
Тема 18. Формування економічної системи України	1	1	
ІНДЗ Домашня контрольна робота			6
РАЗОМ			36

ТЕМА 1. ЕКОНОМІКА ЯК НАУКА

1.1. Предмет, структура та функції економічної теорії.

- предмет економічної теорії за сторонами вираження (позитивна та нормативна Економіка);
- структура економічної теорії за змістом – мікро- та макроекономіка;
- функції економічної теорії;
- взаємозв'язок економічної теорії з іншими науками.

1.2. Методологія економічного дослідження.

- загальнонаукові методи;
- спеціальні методи дослідження економіки.

1.3. Економічні категорії, принципи, закони та моделі.

- економічні категорії та принципи;
- види економічних законів;
- економічні моделі.

1.4. Економічна політика та її цілі.

- цілі економічної політики;
- засоби досягнення цілей економічної політики.

1.5. Вклад українських учених у розвиток економічної науки.

- 1 етап – зародження української економічної думки;
- 2 етап – розвиток української економічної думки у світовому контексті;
- 3 етап – економічна думка України в період становлення й розвитку капіталізму.

Література [1, с. 22-38; 2, с. 5-43; 3, с. 14-35; 4, с. 15-25; 5, с. 13-37; 6, с. 12-31; 7, с. 9-64; 8, с. 9-51; 9, с. 4-32; 10, с. 12-20, 23-28; 11, с. 8-50].

ТЕМА 2. СУСПІЛЬНЕ ВИРОБНИЦТВО ТА ПРОБЛЕМА ЕКОНОМІЧНОГО ВИБОРУ

2.1. Структура суспільного виробництва.

- пофазна структура виробництво–розподіл–обмін–споживання;
- структура за сферами економічної діяльності: основне виробництво, виробнича інфраструктура, соціальна інфраструктура.
- галузева структура: матеріальне й нематеріальне виробництво.

2.2. Економічні потреби й інтереси суспільства як основний мотив виробництва.

- класифікація потреб;
- «Піраміда потреб» Абрахама Маслоу;
- взаємозв'язок потреб та інтересів.

2.3. Чинники виробництва.

- економічні ресурси;

Економіка

- класифікації чинників виробництва в західній та радянській економічній літературі.

2.4. Ефективність виробництва та проблема вибору в економіці.

- економічна й соціальна ефективність;
- показники ефективності виробництва;
- крива (межа) виробничих можливостей (крива трансформації);
- закон спадної доходності (спадної віддачі).

Література [1, с. 44 -51; 2, с. 45-79; 3, с. 38-53; 4, с. 33-48; 5, с.39-57, 113-150; 6, с. 31-38; 8, с. 77-81; 9, с. 32-43; 10, с. 4-12, 30-38; 11, с. 51-78]

ТЕМА 3. ЕКОНОМІЧНІ СИСТЕМИ СУСПІЛЬСТВА

3.1. Власність в економічній системі.

- економічна сторона власності;
- правові відносини власності;
- типи власності: приватна та суспільна;
- роздержавлення й приватизація;
- способи приватизації в Україні.

3.2. Сутність та основні елементи економічної системи.

- елементи економічної системи: продуктивні сили, економічні відносини і механізму господарювання;
- суспільний поділ праці та його види;
- формаційний і цивілізаційний підходи щодо поділу економічних систем;
- структуроутворюючі, соціально-економічні (змістовні), об'ємні й динамічні критерії економічних систем.

3.3. Типи економічних систем.

- традиційна економічна система;
- характерні риси адміністративно-командної економічної системи;
- моделі ринкового господарювання;
- змішані економічні системи: ринково-державні, державно-ринкові, перехідні.

Література [1, с. 39-43; 2, с. 112-141; 3, с. 53-55; 4, с. 54-65, 88-112; 5, с. 59-92; 7, с. 71-77, 220-237; 8, с. 111-135; 9, с. 43-77; 10, с.41-51; 11, с. 79-106].

ТЕМА 4. ТОВАРНО-ГРОШОВІ ВІДНОСИНИ ТА РИНКОВА ЕКОНОМІКА

4.1. Товар і гроші як основні умови організації ринкового виробництва.

Економіка

- натуральне господарств;
- проста й розширена форма товарного виробництва;
- дві властивості товару: корисність (споживча вартість) цінність(вартість товару);
- функції грошей.

4.2. *Поняття ринку. Структура й інфраструктура ринку.*

- економічні, соціальні, правові, соціально-психологічні та соціально-культурні умови функціонування ринку;
- функції ринку;
- структура ринку;
- організаційно-технічна, фінансово-кредитна та науково-дослідна інфраструктура ринку.

4.3. *Конкурентна структура ринку.*

- риси конкуренції;
- види конкуренції;
- ознаки досконалої конкуренції;
- ознаки монополістичної конкуренції;
- ознаки олігополістичної конкуренції;
- унікальні ситуації на ринку: монополія, дуополія, монопсонія

Література [1, с. 52-58, 76-84, 128-132,169-179; 2, с.83-94, 145-175, 204-206; 3, с. 58-76, 104-118, 353-380; 4, с.69-79, 167-200; 5, с. 152-162, 189-211, 233-264; 6, с. 107-133; 7, с. 118-151, 166-188; 8, с. 81-100, 135-156, 168-184; 9, с. 77-97, 104-115; 10, с. 52-62, 64-71, 73-97; 11, с. 107-142].

ТЕМА 5. ЕКОНОМІЧНА ПРИРОДА ПОПИТУ Й ПРОПОЗИЦІЇ

5.1. *Попит і його детермінанти.*

- попит, обсяг попиту, закон попиту;
- ефект доходу та ефект заміщення;
- цінові та нецінові детермінанти попиту.

5.2. *Пропозиція: зміст та чинники, що на неї впливають.*

- пропозиція, обсяг пропозиції, закон пропозиції;
- цінові та нецінові чинники пропозиції.

5.3. *Ринкова рівновага.*

- точка рівноваги;
- порушення ринкової рівноваги.

5.4. *Еластичність попиту та пропозиції.*

- види еластичності попиту;
- чинники, що впливають на еластичність попиту;
- еластичність пропозиції;
- чинники, що впливають на еластичність пропозиції.

Література [1, с. 132-133, 331-339; 2, с.178-201; 3, с. 79-96, 288-306; 4, с.81-88; 5, с. 214-231; 6, с. 72-101; 7, с. 184-188; 8, с.156-168; 10, с. 99-106; 11, с. 143-164].

ТЕМА 6. МОДЕЛЬ ПОВЕДІНКИ СПОЖИВАЧА

6.1. Теорія споживчого вибору.

- три проблеми - корисність, ціна й дохід;
- споживацький вибір.

6.2. Корисність товару та її властивості. Принципи спадної граничної корисності.

- дві властивості корисності товару;
- пряма, непряма та повну корисність;
- сукупна (загальна) та гранична корисність.

6.3. Аналіз кривих байдужості.

- крива байдужості;
- карта кривих байдужості;
- властивості кривих байдужості.

6.4. Бюджетна лінія споживача, стан рівноваги.

- бюджетне обмеження;
- фактори, які впливають на бюджетну лінію;
- рівновага споживача.

Література [1, с. 134-136, 349-359; 4, с.120-129; 6, с. 52-66; 9, с. 115-127; 10, с.62-63, 106-108; 11, с. 165-179].

ТЕМА 7. ПІДПРИЄМСТВО ТА ПІДПРИЄМНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ

7.1. Сутність підприємництва та основних організаційно-правових форм.

- основні риси та якості підприємця;
- бізнес та підприємництво;
- ознаки підприємницької діяльності: види, функції та умови існування;
- функції підприємництва;
- види підприємництва за характером і галуззю діяльності;
- принципи підприємницької діяльності;
- встановлення організаційно-правових форм підприємництва;
- новітні форми підприємництва.

7.2. Поняття підприємства, види підприємств та їх об'єднань в Україні.

- види та організаційні форми підприємств в Україні;

Економіка

- види підприємств в Україні згідно форм власності;
- основні види об'єднання підприємств.

7.3. Основи менеджменту й маркетингу в підприємницькій діяльності.

- сутність категорії «менеджмент»;
- головні національні моделі менеджменту;
- функції менеджменту;
- сутність категорії «маркетинг»;
- напрями маркетингових досліджень.

Література [1, с. 137-161; 2, с.281-307; 3, с. 309-331; 5, с. 267-288; 6, с. 141-154; 7, с. 245-265, 346-367; 8, с.184-202, 237-258, 410-420; 9, с. 97-104, 127-138, 220-317; 10, с. 110-128; 11, с. 180-219].

ТЕМА 8. ВИТРАТИ ВИРОБНИЦТВА Й ПРИБУТОК

8.1. *Поняття та структура витрат фірми.*

- економічні та бухгалтерські витрати;
- короткострокові та довгострокові економічні витрати;
- витрати на весь обсяг продукції: постійні, змінні та сукупні витрати;
- витрати на одиницю продукції: середні й граничні витрати;
- ефект масштабу й розміри підприємств.

8.2. *Ціна та механізм ціноутворення.*

- собівартість продукції та її види: цехова, виробнича й повна;
- функції ціни;
- взаємозв'язок між собівартістю, прибутком і цінами;
- ціновий механізм;
- види цін;
- методи ціноутворення.

8.3. *Ефективність підприємницької діяльності.*

- функції прибутку;
- умови одержання прибутку;
- види прибутку;
- механізм розподілу прибутків.

Література [1, с. 162-168, 363-367; 2, с.312-323; 3, с. 332-351; 4, с. 141-158; 5, с. 299-307; 6, с. 159-166, 207-215; 7, с. 295-312; 8, с. 207-220; 9, с. 138-155; 10, с.142-165; 11, с. 220-241].

ТЕМА 9. ДОМОГОСПОДАРСТВО ЯК СУБ'ЄКТ ЕКОНОМІКИ

9.1. Домогосподарство як суб'єкт ринкових відносин.

- домогосподарства в економічному кругообігу;
- функції домогосподарств.

9.2. Доходи домогосподарств і джерела їх формування.

- структура доходів домогосподарств;
- джерела доходів домогосподарств;
- заробітна плата як головне джерело доходів;
- доходи від підприємницької діяльності та самозайнятості;
- доходи від власності.

9.3. Використання доходів домогосподарств.

- функціональний та особистий розподіл доходів;
- витрати на споживання;
- заощадження домогосподарств;
- крива Лоренца та коефіцієнт Джині.

Література [1, с. 190-200, 224-231; 2, с. 327-342; 3, с. 402-418, 421-439; 5, с. 343-386; 6, с. 197-203; 7, с. 317-341; 8, с. 228-237, 269-276; 9, с. 155-220; 10, с. 187-214; 11, с. 242-274].

ТЕМА 10. ДЕРЖАВА ЯК СУБ'ЄКТ МАКРОЕКОНОМІЧНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

10.1. Об'єктивна необхідність державного регулювання.

- обмеження (фіаско) ринку;
- мінімально необхідні та максимально допустимі межі державного регулювання.

10.2. Концепції державного регулювання економіки.

- класична;
- кейнсіанська;
- альтернативні теорії: монетаристська, теорія економіки пропозиції, теорія раціональних очікувань.

10.3. Функції держави.

- основні функції державного регулювання економіки;
- негативні та позитивні зовнішні ефекти.

10.4. Форми та методи державного впливу на економіку.

- об'єкти та суб'єкти державного регулювання економіки;
- методи регулювання економіки: адміністративно-правові (прямі) та економічні (непрямі).

Література [1, с. 297-306; 2, с. 238-276; 3, с. 166-182; 5, с. 511-527; 6, с. 391-398; 7, с. 515-528; 8, с. 292-303; 9, с. 409-444; 10, с. 259-271; 11, с. 275-298].

ТЕМА 11. СИСТЕМА МАКРОЕКОНОМІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ

11.1. Система національних рахунків (СНР).

- етапи розвитку систем макроекономічних показників;
- сектори господарських одиниць у СНР;
- резиденти.

11.2. Принципи та методи розрахунку ВВП.

- особливості методики обчислення ВВП;
- виробничий метод (за доданою вартістю);
- метод кінцевого використання (за сумою видатків на придбання товарів і послуг);
- розподільчий метод (за сумою доходів, створених у процесі виробництва товарів і послуг).

11.3. Взаємозв'язок показників системи національних рахунків.

- чистий внутрішній продукт (ЧВП);
- національний доход (НД);
- особистий доход (ОД);
- використовуваний доход. (ВД).

11.4. Номінальний і реальний ВВП. Цінові індекси: Ласпейреса, Пааше, Фішера.

- номінальний та реальний ВВП;
- дефлювання та інфлювання ВВП;
- індекс цін Ласпейреса, індекс Пааше (дефлятор ВВП), індекс Фішера.

11.5. ВВП та економічний добробут України.

- недоліки ВВП;
- чистий економічний добробут суспільства (ЧЕД).

Література [1, с. 235 -251, 393-394; 3, с. 145-161; 4, с. 287-295; 5, с. 411-442; 6, с. 288-300; 8, с. 276-292; 9, с. 317-326; 10, с. 167-175; 11, с. 299-322].

ТЕМА 12. ТЕОРІЯ ЗАГАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ РІВНОВАГИ

12.1. Сукупний попит і чинники, що його визначають.

- компоненти сукупного попиту;
- цінові та нецінові чинники сукупного попиту.

12.2. Сутність сукупної пропозиції та її чинників.

- три складові сукупної пропозиції;
- сукупна пропозиція в довгостроковому періоді;

- сукупна пропозиція в короткостроковому періоді;
- чинники сукупної пропозиції: цінові та нецінові.

12.3. Формування макроекономічної рівноваги.

- шоки з боку попиту;
- шоки пропозиції;
- три варіанти макрорівноваги;
- ефект храповика;
- мультиплікатор та акселератор.

Література [1, с. 284-296, 397-406; 3, с. 128-141; 4, с. 273-278, 408-410; 6, с. 330-340; 8, с. 303-313; 9, с. 326-340; 11, с. 323-342].

ТЕМА 13. ЦИКЛИ ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ, БЕЗРОБІТТЯ ТА ІНФЛЯЦІЯ

13.1. Природа та фази економічного циклу. Вплив циклічних коливань на економіку.

- дво- і чотирифазові моделі економічного циклу;
- теорії та види економічних циклів.

13.2. Соціально-економічна сутність зайнятості та безробіття.

- класифікація форм і видів зайнятості;
- види міграції;
- причини й наслідки безробіття;
- робоча сила (економічно активне населення);
- особи поза робочою силою;
- рівень зайнятості та рівень безробіття.

13.3. Причини й наслідки безробіття. Закон А. Оукена.

- державні програми зайнятості;
- види та форми безробіття;
- закон А. Оукена.

13.4. Поняття та причини інфляції. Види інфляції. Вимірювання інфляції.

- монетарні та немонетарні причини інфляції;
- види та типи інфляції;
- показники визначення інфляційних процесів.

13.5. Крива Філіпса.

- крива Філіпса в короткостроковому періоді;
- крива Філіпса в довгостроковому періоді.

13.6. Наслідки інфляції. Антиінфляційна політика.

- наслідки інфляції у соціальній й економічній сфері;
- основні види антиінфляційної політики;
- способи подолання інфляції.

Література [1, с. 276-283, 180-190, 72-75; 3, с. 222-226, 230-253; 4, с. 298-315, 440-447; 5, с. 445-465, 179-187; 6, с. 308-324; 7, с. 463-476, 489-495; 8, с. 100-111, 330-367; 9, с. 393-409; 10, с. 237-357; 11, с. 343-373].

ТЕМА 14. БАНКІВСЬКА СИСТЕМА ТА КРЕДИТНО-ГРОШОВА ПОЛІТИКА

14.1. Грошовий оборот і грошова маса, що його обслуговує.

- сутність і структура грошового обороту;
- типи грошових систем;
- грошова маса та закони грошового обігу.

14.2. Структура банківської системи. Функції, операції й послуги банків.

- економічний зміст категорії «банк»;
- структура дворівневої банківської системи;
- функції банків в Україні;
- небанківські фінансово-кредитні інститути;
- основні види банківських операцій;
- види кредиту;
- основні види послуг комерційних банків.

14.3. Кредитно-грошова (монетарна) політика центрального банку, її цілі й інструменти.

- цілі монетарної політики;
- інструменти монетарної політики;
- логіка політики «дешевих грошей»;
- логіка політики «дорогих грошей»;
- гнучка й жорстка грошово-кредитна політика.

Література [1, с. 206 -216, 314-319; 3, с. 256-284; 4, с.370-387; 5, с. 495-501; 6, с. 405-414; 7, с. 442-454; 8, с. 323-330; 9, с. 380-393; 10, с.228-235; 11, с. 374-415].

ТЕМА 15. ФІНАНСОВА СИСТЕМА ТА ФІСКАЛЬНА ПОЛІТИКА

15.1. Суть і функції фінансів. Моделі фінансових відносин.

- функції фінансів;
- структура фінансової системи;
- система фінансових відносин в Україні;
- моделі фінансових відносин.

15.2. Концепції бюджетної політики.

- структура бюджетної системи України;
- бюджет та його види;

Економіка

- доходи та видатки Державного бюджету;
- шляхи подолання бюджетного дефіциту;
- класифікація державного боргу.

15.3. Податки – основне джерело доходів бюджету.

- функції податків;
- види ставок оподаткування;
- класифікація податків.

15.4. Державні видатки. Урядові закупівлі й трансфертні платежі.

- поточні видатки й видатки розвитку;
- урядові закупівлі й трансфертні платежі.

15.5. Фіскальна (бюджетно-податкова) політика уряду та її інструменти.

- дискреційна фіскальна політика: стимулююча (фіскальна експансія) і стримуюча (фіскальна рестрикція);
- автоматична (недискреційна) фіскальна політика;
- крива Лаффера.

Література [1, с. 307-314; 3, с. 183-198; 4, с. 420-435; 5, с. 476-493; 6, с. 398-405; 7, с. 425-440; 8, с. 313-323; 9, с. 359-380; 10, с. 216-228; 11, с. 416-449].

ТЕМА 16. СУЧАСНЕ СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО

16.1. Закономірності розвитку світового господарства.

- ознаки та тенденції сучасного світу;
- позитивні та негативні наслідки глобалізації;
- структура та суб'єкти світового господарства;
- групи країн світового господарства за розвитком ринкових відносин;
- етапи розвитку світового господарства;
- структура міжнародного поділу праці і фактори впливу.

16.2. Система міжнародних економічних відносин.

- рівні міжнародних економічних відносин;
- основні види інтеграційних об'єднань;
- концепції міжнародної торгівлі;
- структура платіжного балансу;
- напрями торговельної політики;
- основні форми руху капіталу;
- структура міжнародної міграції робочої сили.

16.3. Міжнародні валютні відносини.

- види валютних систем;
- основні складові міжнародної валютної системи;
- суб'єкти валютного ринку;
- валютні операції.

Література [1, с. 85-124; 3, с. 444-480, 558-581; 4, с.493-589 5, с. 174-179; 6, с. 467-486; 7, с. 583-598, 605-626; 8, с. 436-471; 9, с. 444-467; 11, с. 450-497].

ТЕМА 17. ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ

17.1. Економічне зростання: суть, показники та типи.

- суть економічного зростання;
- показники економічного зростання;
- типи економічного зростання.

17.2. Чинники економічного зростання та їх характеристика.

- чинники економічного зростання;
- чинники пропозиції, чинники попиту, чинники розподілу.

17.3 Глобальні та національні проблеми економічного росту.

- аргументи за та проти економічного зростання;
- глобальні та національні проблеми економічного росту.

Література [1, с. 255-275; 3, с. 202-226; 4, с.450-463; 5, с. 465-473; 6, с. 446-462, 491-499; 8, с. 471-488; 9, с. 340-344; 10, с. 300-311; 11, с. 498-515].

ТЕМА 18. ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

18.1. Закономірності переходу від директивно-планової до ринкової економіки.

- еволюція економічних систем;
- особливості перехідної економічної системи;
- причини негативних явищ в економіці України.

18.2. Економічний потенціал України.

- елементи економічного потенціалу України;
- раціональне використання економічного потенціалу.

18.3. Політика соціального захисту населення.

- риси соціально орієнтованої економіки;
- соціальна політика держави;
- етапи формування та реалізації соціальної політики;
- соціальний захист.

18.4. Основні риси ринкової економіки в Україні.

- особливості ринкової трансформації економіки України;
- моделі та стадії переходу до ринкової економіки;
- причини прямування світової економічної системи до прізви депресії.

Література [4, с.604-628, 701-716, 763-777; 5, с. 94-111, 530-555; 8, с. 379-410, 420-436; 10, с. 272-299; 11, с. 516-547].

ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Завдання для самостійної роботи виконуються в окремому зошиті або друкуються на окремих аркушах.

На основі переробки інформації, отриманої безпосередньо при роботі з навчальним посібником «Економічна теорія» / М. Д. Романюк, О. І. Івасишин, Н. П. Репела, Я. І. Татунчак. – Рек. МОН. – Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2011. – 592 с. [11] заповнити всі таблиці.

Таблиця 1 [11, С. 8-19]

Основні етапи розвитку економічної науки

№ п/п	Школи, напрями	Століття, роки	Основні ідеї	Представники

Таблиця 2 [11, С. 72-75]

Побудувати криву (межу) виробничих можливостей студента першого курсу, при умові, що свій ресурс – час – він може використати на навчання або на розваги. Максимальна кількість балів: 5 за навчання та 10 за розваги. Назвати варіанти неефективного, ефективного та нереального використання ресурсу.

Альтернативні можливості студента

Можливості	Навчання, бали	Розваги, бали

Таблиця 3 [11, С. 98-101]

Переваги й недоліки економічних систем

Економічна система	Переваги	Недоліки

Таблиця 4 [11, С. 107-108]

Риси натурального та товарного виробництва

Риси	Виробництво		
	натуральне	просте товарне	розвинуте товарне

Таблиця 5 [11, С. 133-138]

Форми конкуренції залежно від типу ринку

Ознаки	Досконала конкуренція	Монополістична конкуренція	Олігополія	Монополія

Таблиця 6 [11, С. 142-151]

Заповнити таблицю (поставити хрестики в колонках, якщо чинник призводить до вказаних змін)

Чинники попиту й пропозиції

Чинник	Зрушення кривої попиту	Рух впродовж кривої попиту	Зрушення кривої пропозиції	Рух впродовж кривої пропозиції

Таблиця 7 [11, С. 278-284]

Концепції державного регулювання економіки

Теорія	Представники	Основні положення

Таблиця 8 [11, С. 344-345]

Види економічних циклів

Назва циклу	Тривалість (періодичність) циклу	Рушійні сили

Таблиця 9 [11, С. 481-487]

Еволюція міжнародної валютної системи

Назва валютної системи	Коли і де сформована	Основні принципи функціонування	Переваги	Недоліки

Таблиця 10 [11, С. 500-501]

Система показників економічного зростання

Показник	Характеристика	Формула для розрахунку

ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ ІНДЗ (ДОМАШНІХ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ)

виконуються у вигляді реферату на 1 сторінку, яка включає одне завдання. Розподіл завдань між групами (як приклад) наведено у таблиці.

Шифр групи	Тип завдання
6.040201 Математика 6.040205 Статистика	I. Графічне завдання.
6.040301 Прикладна математика	II. Індивідуальне завдання.
6.040302 Інформатика	III. Творче завдання.

Контрольна робота виконується в окремому зошиті або друкується на окремих аркушах.

I. Графічне завдання (№ завдання = порядковому № прізвища студента у журналі)
або (№ завдання = перша літера прізвища студента):

Перша літера прізвища студента	Номер графічного завдання
А	1. Сукупна пропозиція у довгостроковому періоді: графічна та математична інтерпретація.
Б	2. Сукупна пропозиція у короткостроковому періоді: графічна та математична інтерпретація.
В	3. Економічна, графічна та математична інтерпретація кривої Філіпса у короткостроковому періоді.
Г Г	4. Економічна, графічна та математична інтерпретація кривої Філіпса у довгостроковому періоді.
Д	5. Кейнсіанська функція споживання в закритій приватній економіці: графічна та математична інтерпретація.
Е Є	6. Кейнсіанська функція інвестицій: графічний та математичний аналіз.
Ж	7. Неокласична функція інвестицій та її математична інтерпретація.
З	8. Рецесійний розрив: графічна та математична інтерпретація.
И І Й	9. Інфляційний розрив: графічна та математична інтерпретація.
К	10. Економічна, графічна та математична інтерпретація кривої Лоренца.
Л	11. Економічна, графічна та математична інтерпретація кривої Лаффера.
М	12. Економічна, графічна та математична інтерпретація кривої виробничих можливостей (КВМ).
Н	13. Економічна, графічна та математична інтерпретація кривих Енгеля.
О	14. Економічна, графічна та математична інтерпретація кривої загальної корисності.
П	15. Економічна, графічна та математична інтерпретація кривої граничної корисності.
Р	16. Економічна, графічна та математична інтерпретація кривої байдужості.
С	17. Економічна, графічна та математична інтерпретація бюджетної лінії.
Т	18. Економічна, графічна та математична інтерпретація кривої попиту.

У	19.Економічна, графічна та математична інтерпретація кривої пропозиції.
Ф Х	20.Економічна, графічна та математична інтерпретація кривої постійних витрат.
Ц Ч	21.Економічна, графічна та математична інтерпретація кривої змінних витрат.
Ш Щ	22.Економічна, графічна та математична інтерпретація кривої сукупних (валових) витрат.
Ь Ю Я	23.Економічна, графічна та математична інтерпретація кривої граничних витрат.

II. Індивідуальне завдання (№ завдання = порядковому № прізвища студента у журналі):

1. До якого виду ринкової структури (досконалої чи недосконалої конкуренції) і чому слід віднести ринок праці?
2. На захист чиїх інтересів спрямована антидемпінгова політика?
3. Оцініть правильність твердження: «витрати домогосподарств на придбання нового житла належать до категорії інвестицій».
4. Оцініть правильність твердження: «країна, економічне зростання якої випереджає зростання її головних торговельних партнерів, може очікувати, що міжнародна вартість її валюти підвищиться».
5. Чому незважаючи на великий досвід з боротьби з безробіттям в країнах Західної Європи зберігається високий рівень безробіття?».
6. Оцініть правильність твердження: «країна, в якій ціни зростають швидше, ніж в інших країнах, може очікувати, що міжнародна вартість її валюти знизиться».
7. Оцініть правильність твердження: «економічний добробут країни при запровадженні імпортного мита вищий, ніж за умов вільної міжнародної торгівлі».
8. Оцініть правильність твердження: «запровадження імпортного мита покращує економічний добробут країни».
9. Оцініть правильність твердження: «внаслідок запровадження зовнішньоторговельних відносин країна може споживати більше, ніж виробляє».
10. Оцініть правильність твердження: «невеликі бідні країни, які не мають жодного надлишкового фактора виробництва і не мають «абсолютних» переваг, не можуть нічого експортувати».
11. Чому центральний банк як основний інструмент грошово-кредитної політики застосовує операції на відкритому ринку, а не зміну резервних вимог чи облікової ставки?
12. Чому центральний банк не може стабілізувати процентні ставки і грошову масу одночасно?
13. Які проблеми виникають при спрямованості фіскальної політики на щорічну збалансованість бюджету?

Економіка

14. Оцініть правильність твердження: «виробництво суспільних благ забезпечується державою, оскільки властивості цих благ унеможливають їх гарантоване виробництво приватними фірмами.»

15. Оцініть правильність твердження: «процентні ставки під час підйому ростуть. Але зростають і реальні інвестиції. Це означає, що ріст відсоткових ставок в економіці сприяє росту інвестицій».

16. Лауреат Нобелівської премії з економіки американський економіст Пол Семюельсон зауважив: „нація, яка нехтує принципом порівняльних переваг, розплатилася б за це високою ціною – зниженням рівня життя та гальмуванням потенційних темпів економічного зростання”. Чому ж, незважаючи на очевидні переваги вільної торгівлі і принципи СОТ, країни світу не відмовляються від політики протекціонізму?

17. Оцініть правильність твердження: «крива Філіпса свідчить, що у довгостроковому періоді в економіці відсутній зв'язок між інфляцією і безробіттям».

18. Оцініть правильність твердження: «для того, щоб знизити безробіття, держава часто намагається збільшити сукупний попит».

19. Оцініть правильність твердження: «природний рівень безробіття завжди постійний».

20. Обсяг річної реалізації компанії «Сіменс» дорівнює 92 млрд. дол. США, що приблизно дорівнює ВВП України. Чи коректно порівнювати обсяг виробництва компанії «Сіменс» і ВВП України?

21. Чому за наявності апробованих механізмів боротьби з безробіттям, його рівень у розвинених країнах протягом чотирьох останніх десятиліть неухильно зростає?

22. Проаналізуйте можливий вплив зменшення грошової маси в невеликій відкритій економіці з плаваючим обмінним курсом на розмір національного доходу, інвестицій та обмінного курсу.

23. Більшим чи меншим буде пропозиція продукції фірми на ринку при існуванні цінової дискримінації в порівнянні з ситуацією, коли така політика ціноутворення фірмою не проводиться?

24. Нерідко в економічній теорії підкреслюється неефективність і втрати для суспільства, пов'язані з монополістичною конкуренцією. Чи є у вас аргументи на захист монополістичної конкуренції з позиції споживача?

25. Чи доцільно проводити ліквідацію монополії на послуги залізниць, метрополітену, водо-, газо- і теплопостачання для населення?

26. Оцініть правильність твердження: «якщо номінальна відсоткова ставка складає 20% річних, а річна очікувана інфляція – 6%, то очікувана рентабельність інвестиційного проекту повинна бути не меншою за 14%».

27. Чому зростання ринкової відсоткової ставки призводить до скорочення реальних інвестицій в економіці?

28. Яких економічних наслідків, згідно теорії «руйнівного зростання», слід очікувати країні, ріст економіки якої відбувається, переважно, за рахунок розширення видобутку та експорту сировини?

Економіка

29. Оцініть правильність твердження: «збільшення фінансування державних витрат призводить до зменшення реальних приватних інвестицій в економіці країни».

30. Оцініть правильність твердження: «комерційні банки можуть здійснювати випуск грошей в межах своїх надлишкових резервів».

II. Творче завдання (№ завдання = порядковому № прізвища студента у журналі):

1. Заповнити таблицю із 10 найменувань товарів:

Таблиця 2.2

Потреби та товари

Товар	Потреба, яку задовольняє товар	Взаємо-доповнюваний товар	Взаємо-замінний товар

2. Заповнити таблицю:

Таблиця 3.1

Переваги й недоліки економічних систем

Економічна система	Переваги	Недоліки

3. Заповнити таблицю й навести приклади:

Таблиця 4.1

Риси натурального та товарного виробництва

Риси	Виробництво		
	натуральне	просте товарне	розвинуте товарне

4. Заповнити таблицю й навести приклади:

Таблиця 4.2

Форми конкуренції залежно від типу ринку

Ознаки	Досконала конкуренція	Монополістична конкуренція	Олігополія	Монополія

5. Заповнити таблицю:

Таблиця 6.1

Види кривих байдужості

Графік	Приклад товарів

6. Заповнити таблицю:

Таблиця 6.2

Види корисностей

Корисність	Приклад блага

--	--

4. Заповнити таблицю:

Таблиця 7.1

Переваги та недоліки різних типів підприємств

Тип підприємства	Основні риси	Переваги	Недоліки	Відповідальність
Одноосібне володіння				
Партнерство				
Корпорація				

8. Заповнити таблицю:

Таблиця 7.1

Умови існування підприємництва та підприємства (фірми)

Умови існування підприємництва	Умови існування підприємства (фірми)

9. Заповнити таблицю:

Таблиця 8.1

Чинники, що впливають на рівень та динаміку ринкових цін

Чинники, які сприяють зниженню цін	Чинники, які сприяють зростанню цін

10. Заповнити таблицю:

Таблиця 8.2

Відмінні ознаки основного і оборотного капіталів

Ознаки	Основний капітал	Оборотний капітал

11. Заповнити таблицю:

Таблиця 9.1

Структура доходів та видатків бюджету моєї сім'ї за місяць

Доходи	Сума, грн	Частка у загальних доходах, %	Видатки	Сума, грн	Частка у загальних видатках, %

12. Заповнити таблицю і побудувати криву Лоренца:

Таблиця 9.2

Крива Лоренца для України за попередній рік

Частка доходу, %	Частка сімей, %

13. Заповнити таблицю:

Таблиця 10.1

Теорії державного регулювання економіки

Теорія	Роки	Представники	Основні положення	Критика

Економіка

--	--	--	--	--

14. Заповнити таблицю:

Таблиця 10.2

Національні моделі регулювання економіки

Країна	Характеристика системи регулювання економіки

15. Заповнити таблицю:

Таблиця 11.1

Принципова структура системи національних рахунків

Класи	Рахунки

16. Заповнити таблицю:

Таблиця 11.2

Структура національного багатства України

Нематеріальне багатство	Частка у національному багатстві, %	Матеріальне багатство	Частка у національному багатстві, %

17. Заповнити таблицю:

Таблиця 12.1

Вплив нецінових чинників на криву сукупної пропозиції

Нецінові чинники	↑ збільшення, ↓ зменшення	Зрушення кривої сукупної пропозиції → вправо, ← вліво, ↑ вверх, ↓ вниз	
		LRAS	SRAS

18. Заповнити таблицю:

Таблиця 12.2

Вплив нецінових чинників на криву сукупного попиту

Нецінові чинники	↑ збільшення, ↓ зменшення	Зрушення кривої сукупного попиту → вправо, ← вліво, ↑ вверх, ↓ вниз

19. Заповнити таблицю:

Таблиця 13.1

Теорії економічних циклів

Теорії	Представники	Джерело кризи	Недоліки теорії

20. Заповнити таблицю:

Таблиця 13.2

Причини безробіття та способи зменшення його рівня

Можлива причина безробіття	Рекомендації для зменшення рівня безробіття

21. Заповнити таблицю:

Таблиця 13.3

Позитивні та негативні наслідки стимулювання зайнятості

Заходи стимулювання зайнятості	Позитивні наслідки	Негативні наслідки

22. Заповнити таблицю:

Таблиця 13.4

Методи боротьби з інфляцією

Методи боротьби з інфляцією	Переваги	Недоліки

23. Заповнити таблицю:

Таблиця 14.1

Недоліки та переваги різних видів грошей

Види грошей	Недоліки	Переваги

24. Заповнити таблицю:

Таблиця 14.2

Структура грошової маси в Україні

Агрегат	Склад агрегату	Частка у загальній структурі грошової маси, %

25. Заповнити таблицю:

Таблиця 15.1

Державний бюджет України у поточному році

Структура доходів бюджету	Сума	Частка у доходах, %	Структура видатків бюджету	Сума	Частка у видатках, %

26. Заповнити таблицю:

Таблиця 15.2

Податки в Україні

Назва податку	Суб'єкт податку	Об'єкт оподаткування	Податкова ставка

27. Заповнити таблицю:

Таблиця 16.1

Структура платіжного балансу країни

Розділ	Статті	Зв'язок статей	Сума

28. Заповнити таблицю:

Таблиця 16.2

Еволюція міжнародної валютної системи

Назва валютної системи	Коли і де сформована	Основні принципи функціонування	Переваги	Недоліки

29. Заповнити таблицю:

Таблиця 17.1

Система показників економічного зростання

Показник	Характеристика	Формула для розрахунку

30. Заповнити таблицю:

Таблиця 17.2

Моделі економічного зростання

Назва моделі	Автори	Характеристика

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основна література

1. Білецька Л.В. Білецький О.В. Савич В.І. Економічна теорія. Політекономія. Мікроекономіка Макроекономіка / Л.В. Білецька. – К. : ЦНЛ, 2005. – 652 С.
2. Вступ до економічної теорії. Підручник. Вид. 3-тє, доп. / За ред. З. Ватаманюка, С. Панчишин, С. Кудин та ін. – Львів: Новий Світ-2000, 2006. – 504 с.
3. Дзюбик С. Д. Основи економічної теорії: Навч. посібник / С.Д. Дзюбик. – К.: Знання, 2006. – 481 с.
4. Економічна теорія: підручник / за ред. В.М. Тарасевича. – К.: ЦНЛ, 2006. – 784 с.
5. Економічна теорія: Політекономія: Підручник / За ред. В.Д. Базилевича – 6-е вид., перероб. і допов. – К.: Знання-Прес, 2007. – 719 с.
6. Кулішов В.В. Основи економічної теорії: Підручник для студентів вищих закладів освіти. – 3-тє вид., випр. і доп. – Львів: «Магнолія 2006», 2007. – 516 с.
7. Мочерний С. В., Довбенко М. В. Економічна теорія: Підручник. – К.: Видавничий центр «Академія», 2004. – 856 с.
8. Мочерний С.В., Устенко О.А. Основи економічної теорії: Навч. посіб. – Вид. 2-ге, доп. – К.: ВЦ “Академія”, 2006. – 504 с.
9. Основи економічної теорії: Підручник / О.О. Мамалуй, О.А. Гриценко, Л.В. Гриценко, Г.Ю. Дарнопих та ін.; За заг. ред. О.О. Мамалуя. – К.: Юніком Інтер, 2005. – 480 с.
10. Єщенко П.С., Палкін Ю.І. Сучасна економіка: Навч. посіб. – К.: Вища шк., 2005. – 325 с.
11. Економічна теорія: навчальний посібник для студентів ВНЗ / М. Д. Романюк, О. І. Івасишин, Н. П. Репела, Я. І. Татунчак. – Рек. МОН. – Івано–Франківськ : Лілея-НВ, 2011. – 592 с.

Додаткова література

12. Бутук О.І. Економіка. Тренінг-курс: Навч. посіб. / О.І. Бутук, Н.І. Волкова. – К.: Знання, 2007. – 291 с. – (Вища освіта ХХІ століття.).
13. Довбенко М.В. Сучасна Економіка. Економічна нобелелогія. Навч. посіб. / М.В. Довбенко. – К.: Академія, 2005. – 336 с.
14. Економіка. Початковий курс: Навч. посібник / Під ред. Білика В.О., Гузика М.М. – К.: Вища шк., 1992. – 278 с.
15. Економічний словник-довідник / За ред. Мочерного С. В. – Львів : Феміна, 1995. – 368 с.
16. Мочерний С.В. Економіка: Посіб. для студентів вищих закладів освіти / С. Мочерний. – К.: Академія, 1999. – 592 с.

Економіка

17. Основи економічної теорії. Політекономічний аспект: Підручник / За ред. Климка Г.Н., Нестеренка В.П. – 2-е вид., перероб. і доп. – К.: Вища шк., 1997. – 743 с.
18. Основи економічної теорії: Підручник: У2 кн. : Кн. 2. Підприємництво, маркетинг, менеджмент. Відтворення в національному та світовому господарстві / За ред. Ніколенка Ю.В. – 2-е вид., перероб. і доп. – К.: Либідь, 1998. – 272 с.
19. Отрошко О.В. Основи економічної теорії: макроекономічний аспект: Навч. посібник / О.В. Отрошко. – К.: Знання, 2006. – 222 с.
20. Федоренко В.Г. Основи економічної теорії: Підручник. / В.Г. Федоренко. – К.: Алерта, 2005. – 511 с.
21. Баб'як М.М., Пешенкова Л.А., Рибчук А.В. Економіка навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 208 с.
22. Мазур О.Є. Основи економіки Теорія і практикум. – Навчальний посібник. – К.: Лібра, 2008. – 288 с.